

Sosiaali- ja terveysministeriölle
VN/26321/2023

Lausuntopyyntö 12.10.2023

Valtioneuvoston asetus korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon maksuista vuonna 2024

Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston asetuksesta korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon maksuista vuonna 2024, ja lausuu kunnioittaen seuraavaa.

Terveydenhoitomaksun suuruus

SAMOK on useampaan kertaan esittänyt vakavan huolen YTHS:n rahoituksesta ja esittää samaa edelleen. YTHS on toimittanut Kelalle 31.8.2023 tarkennetun talousarvion vuodelle 2024, jossa kokonaisrahoituksen määräksi on esitetty 99 761 483 euroa, perustuen YTHS:n arvioituihin kokonaiskustannuksiin. Valtion talousarviossa kokonaiskustannuksiksi on arvioitu vain 89,9 miljoonaa euroa.

SAMOK esittää, että YTHS:n rahoitusta lisätään merkittävästi vuodelle 2024. SAMOK pitää YTHS:n toimittamaa tarkennettua talousarvioesitystä ministeriön esitystä realistisempänä, jotta palveluiden tuottaminen laadukkaasti olisi mahdollista myös ensi vuonna. Rahoituksen lisääminen näkyisi vastaavasti myös korkeakouluopiskelijoiden terveydenhoitomaksun suuruudessa, joka olisi noin 80 euroa riippuen arvioidusta opiskelijamäärästä.

Opiskelijamäärän arvioiminen on osoittautunut haastavaksi ja alakanttiin arvioitu opiskelijamäärä aiheuttaa nykyisellä rahoitusmallilla YTHS:n budjettiin alijäämän. SAMOKin näkemyksen mukaan arvio kansallisen rahoituksen piirissä olevasta opiskelijamäärästä (281 000 opiskelijaa) tulee aiheuttamaan YTHS:lle perusrahoituksen alijäämää, sillä opiskelijamäärä tulee olemaan SAMOKin mielestä korkeampi.

SAMOK vaatii, että YTHS:n kansallisessa rahoituksessa huomioidaan EU-tutkinto-opiskelijoiden osalta muu kuin sairaanhoito, jonka todelliset kustannukset korvataan. Ennaltaehkäisevä työ sekä opiskeluyhteistyö jäisi nykyisellä rahoitusmallilla EU-tutkinto-opiskelijoiden kohdalla maksamatta. SAMOKin näkemyksen mukaan YTHS:n rahoitukseen alijäämää muodostuu niin ikään tilanteessa, jossa EU-tutkinto-opiskelijoiden määrän verran vähennetään YTHS:n

perusrahoitusta, mutta vain murto-osa näistä opiskelijoista käyttää YTHS:n vastaanotto- tai sairaanhoitopalveluita, joista YTHS saa korvauksen.

SAMOK huomauttaa, että asetuseräluonnokseen liittyvässä sosiaali- ja terveysministeriön muistiossa esitetty väite YTHS:n käyttämättä jääneistä määrärahoista on esitetty vaillinaisin perustein. YTHS:n mukaan säätiön talousarvion mukainen perusrahoitus on käytetty toimintavuosien aikana, mutta lopullisen korvauksen määrittäminen opiskelijamäärää vastaavaksi vasta toimintavuotta seuraavana vuonna aiheuttaa näennäisen ylijäämän.

SAMOK on erittäin huolissaan YTHS:n rahoituksesta. SAMOKin näkemyksen mukaan valtion talousarviossa esitetty kokonaiskustannusten summa, 89,9 miljoonaa euroa ei riitä laadukkaiden, saavutettavien opiskeluterveydenhuollon palveluiden tuottamiseen edes nykyisellä tavalla. Hoitotakuun kiristyminen 1.9.2023 on vaatinut muutoksia YTHS:n palvelutuotantoon eikä tätä ole SAMOKin mielestä resursoitu riittävästi. Palvelukysyntä etenkin mielenterveyspalveluissa on kasvanut, ollen todennäköisesti pysyvästi +30% korkeammalla koronapandemiaa edeltävään aikaan verrattuna. Myös yleinen kustannustason nousu aiheuttaa kasvavaa rahoitustarvetta.

SAMOK tunnistaa, että rahoitusta lisäämällä ei voida ratkaista kaikkia ongelmia, mutta ministeriön esittämällä rahoituksella palveluiden turvaaminen ja tuottaminen nykyisellään olisi erittäin haastavaa ja SAMOKin mielestä on tärkeää, että YTHS:n on taloudellisesti mahdollista myös kehittää palvelutuotantoa ja -valikoimaa vastaamaan opiskelijoiden tarpeita.

Opiskelijoille on tärkeää, että YTHS pystyy tuottamaan opiskeluterveydenhuollon palvelut laadukkaasti, oikea-aikaisesti, yhdenvertaisesti ja saavutettavasti. Opiskeluterveydenhuoltoon sisältyvien terveyden- ja sairaanhoidollisten tehtävien lisäksi opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on erittäin tärkeää ja SAMOK esittää huolen rahoitusvajeen vaikutuksista YTHS:n resursseihin tehdä ennaltaehkäisevää, terveyttä ja hyvinvointia ylläpitävää sekä edistävää työtä. YTHS:n riittämätön rahoitus näkyy myös pitkinä hoitojonoina ja odotteluna, joka heijastuu sairauksiin ja terveydentilaan. Heikentynyt terveydentila heikentää opiskelukykyä ja voi viivästyttää valmistumista ja siirtymistä työelämään.

Viivästymismaksu

SAMOK pitää esitystä viivästymismaksun pitämisestä ennallaan kannatettavana. 5,00 euron maksumuistutuskulu on kuluttajasaatavien perinnässä yleisesti käytössä ja SAMOKin näkemyksen mukaan terveydenhoitomaksun osalta on hyvä pitäytyä samassa käytännössä.

Käyttämättä jääneistä ajoista perittävä maksu

SAMOK ei kannata käyttämättä jääneistä, peruuttamattomista ajoista perittävän maksun nostamista. Näistä maksuista muodostuva rahoitus on kokonaisuudessaan ei-toivottua. SAMOKin näkemyksen mukaan ajoja jää käyttämättä ja peruuttamatta esimerkiksi niillä opiskelijoilla, joilla on mielenterveysongelmia tai elämänhallintaan liittyviä haasteita. Korotus on näin ollen vaarassa kohdistua etenkin näihin opiskelijoihin ja SAMOK pitää tätä kohtuuttomana. SAMOK kokee edellä mainittuun liittyen perittävän maksun summalla olevan lopulta melko pieni ohjausvaikutus aikojen perumiseen.

Esitetty korotus on opiskelijoiden toimeentulon näkökulmasta kohtuuton. Opiskelijoiden toimeentulo on niukkaa ja siihen kohdistuu lisäheikennyksiä asumistuen leikkausten ja indeksijäädytysten muodossa. Huoli omasta toimeentulosta aiheuttaa monille opiskelijoille stressiä ja kuormitusta.

SAMOKin tavoite on, että kaikki YTHS:ltä varatut ajat tulisi asianmukaisesti käytetyiksi ja tarvittaessa ajat perutaan riittävän ajoissa, jotta ajan voi tarjota seuraavalle opiskelijalle. Aikojen käyttämättä ja peruuttamatta jättäminen aiheuttaa hoitojonon pitkittymistä ja YTHS:n henkilöstön epätarkoituksenmukaista työajankäyttöä. Tavoitteen edistämiseksi tehdään tiivistä yhteistyötä YTHS:n ja opiskelijakuntien kanssa esimerkiksi viestinnällisin keinoin.

SAMOK esittää, että käyttämättä jääneistä, peruuttamattomista ajoista perittävää maksua ei koroteta vuodelle 2024.

Helsingissä 9.11.2023

Joonas Soukkio
Puheenjohtaja

Vellu Taskila
Toiminnanjohtaja

Lisätietoja:

Ninni Kuparinen
Sosiaalipolitiikan asiantuntija
ninni.kuparinen@samok.fi
+358 40 164 7992